

Dr. Alojzij Res in njegova zapuščina

IVANKA URŠIČ

Dr. Alojzij Res (1893-1936), urednik, literarni in umetnostni kritik in zgodovinar, publicist in prevajalec se je rodil 1. julija 1893 v Gorici. Po osnovni šoli in maturi je stopil v bogoslovje. Zaradi bolezni je malo pred "ordinacijo" prekinil študij. Zatekel se je k sestri Gusti Trebše, učiteljici v Boljuncu pri Trstu. Med vojno je bil na Dunaju v vojaškem informativnem uradu in vojni dopisnik Slovenca za goriški odsek fronte. Tam se je vpisal na univerzo in se med drugim seznanil z dr. Janezom Evangelistom Krekom (spomini, objavljeni kot Krekova oporoka). Diplomiral je iz slavistike in doktoriral iz narodne pesmi (bil je eden prvih doktorjev mlade, pravkar ustanovljene univerze v Ljubljani).

Študij je nadaljeval v Firencab. Že pred končanim študijem je začel predavati na višji trgovski akademiji Ca' Foscari v Benetkah. Bil je izredni profesor za srbohrvaščino, vodil je tečaje iz ruske literature in poučeval nemščino na znanstvenem zavodu.

Na Lidu pri Benetkah si je ustvaril dom. Pri Resovih so se zlasti v poletnih mesecih ustavljali mnogi njihovi prijatelji: Janko Kralj, France Kralj, France Bevk, Fran Tratnik, Virgilij Šček, dr. France Stele in še drugi.

Res je kljub bolezni snoval knjigo o idejnih smereh v povojni (gre za prvo svetovno vojno) slovenski literaturi, ki naj bi izšla v slovenskem in italijanskem jeziku. Načrta ni uspel uresničiti. Umrli je 17. maja 1936.

Že v srednji šoli je v leposlovnih dijaških in drugih listih (Naše vaje, Alfa, Domači prijatelj, Dom in svet) objavljal kritike o upodablajoči umetnosti in leposlovju. Leta 1916 je izdal pri založniku Štoki v Trstu zbirko Ob Soči, črtice, ki so nastale na Goriškem v prvih dneh svetovne vojne.

Skupaj z Vladimirjem Anžlovarjem je Res izdal brošuro Visokošolski študij v Italiji.

Ob Dantejevi šeststoletnici je pripravil dva zbornika, slovenskega in italijanskega, v katerih je sodelovala vrsta slovenskih in italijanskih znanstvenikov. Slovenska izdaja Dantejevega zbornika je izšla leta 1921 v Ljubljani, italijanska pa leta 1923 v Gorici.

Sodeloval je tudi pri prevodu dveh Cankarjevih del v italijanščino, in sicer Lepe Vide in Hlapca Jerneja.

Leta 1927 je prevedel, uredil in izdal srednjeveško besedilo Rožice svetega Frančiška z ilustracijami Toneta Kralja. Resa so zanimala tudi splošna umetnostna in kulturna vprašanja. O njih je pisal krajša poročila in zapiske in jih objavljal v Času, Domu in svetu, Edinosti, Mladiki, Ženskem svetu, Slovencu.

Resova zamisel je bila ustanovitev Naše založbe v Trstu. V njenem okviru naj bi vsako leto izhajal Jadranski almanah in lepo oblikovane in vsebinsko pomembne knjige.

V vojnem in povojnem času je pomagal Izidorju Cankarju oblikovati novo, moderno podobo Doma in sveta.

S svojim delom in osebnimi stiki je Res širil našo kulturo med italijanski živelj. Zelo pomembno je bilo Resovo sodelovanje pri Grande enciclopedia italiana, za katero je prispeval več člankov o naših umetnikih, tako o Ivanu Cankarju kot tudi sicer o slovenski literaturi.

Kljub temu, da je živel v Benetkah, je vsekozi obranjal stike s slovenskimi ustvarjalci.

Zgodovinsko društvo za Severno Primorsko je oktobra 1993 s sodelovanjem Goriškega muzeja in frančiškanskega samostana na Sveti gori pripravilo strokovni posvet ob stoletnici rojstva kulturnika in znanstvenika dr. Alojzija Resa (1893-1936). Ob tej priložnosti so me zaprosili, da napišem prispevek o Resovem življenju in delu, kar je bil povod za iskanje njegove zapuščine.

Marijan Breclj je v letih 1968 do 1973 v reviji Zaliv objavil Resova pisma Francetu Bevku ter jih opremil z bogato študijo. V času od leta 1915 pa do smrti je Res Bevku napisal 81 pisem, v katerih je pripovedoval o svojem življenju, literarnih nazorih, načrtih, istočasno pa je spremljal Bevkovo pisanje od začetnih poskusov dalje, ga usmerjal in nepristransko ocenjeval. Ta obsežni sklop je ohranjen v Bevkovi zapuščini.

Pilonova galerija v Ajdovščini brani tri pisma, ki jih je Alojziju Resu pisal Venio Pilon, in sicer leta 1923, 1924, 1927. Nekaj korespondence med Venom Pilonom in Resom dobimo tudi v ajdovski knjižnici.

V koledarju Goriške Mohorjeve družbe za leto 1994 je Marjo Tavčar objavil štiri Resova pisma Virgiliju Ščeku. To zanimivo gradivo je našel med Ščekovo zapuščino v Pokrajinskem arhivu v Kopru. Resovo ime zasledimo nainreč večkrat tudi v Ščekovih zapisih, t.i. "paberkih". Res in Šček sta se spoznala v bogoslovju v Gorici, se spoprijateljila in to prijateljstvo ohranila tudi v poznejših letih.

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani hrani nekaj Resovih pisem, naslovljenih na dr. Ivana Prijatelja, dr. Joža Glonarja in Resov pozdrav Ivanu Cankarju.

Z dr. Henrikom Tumo sta sodelovala pri Naši založbi, ko so izdajali Jadranski almanah - korespondenca med Resom in dr. Henrikom Tumo sega v leta 1922 in 1923. Originali so v Tumovi zapuščini pri Zgodovinskem inštitutu ZRC

SAZU, oddelku v Novi Gorici.

V zapuščini dr. Franca Kosa v Zgodovinskem inštitutu ZRC SAZU v Ljubljani pa sta ohranjena Resovo pismo in dopisnica, ki ju je Res poslal dr. Kosu v zvezi s pripravo prvega zvezka Jadranskega almanaha.

Kar zajeten delež Resove zapuščine, ki so jo do nedavnega hranili njegovi sorodniki, pa se danes nabaja v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici.

V njihovem imenu nam jo je izročil Resov nečak dip. inž. elektrotehnike Savo Trebše iz Ljubljane. Najprej nam je omogočil le vpogled v gradivo, po dveh letih pa nam ga je velikodušno odstopil.

Gradivo obsega 1 arhivsko škatlo. Razdeljeno je v več sklopov. Prvi sklop sestavljajo osebne zadeve. Sledijo številne fotografije Alojzija Resa in njegove družine iz obdobja med leti 1913-1935, korespondenca in drugo gradivo.

Korespondenca tvori jedro v tem prispevku predstavljene zapuščine in vsebuje na eni strani dopisovanje Resa z najbližjimi sorodniki, na drugi strani pa so dopisnice najrazličnejših osebnosti tistega časa, s katerimi se je srečeval.

Razglednice so že same po sebi zanimive, ker vsebujejo motive mnogih primorskih krajev na začetku stoletja ter zaradi zanimivih založnikov, ki so jih izdali in založili (Slovenska dijaška zveza, Goriški srednješolci, Vaditeljski zbor Sokola v Gorici). Poleg tega prinašajo veliko koristnih podatkov za Resovo biografijo.

Dopisnice so združene po naslovnikih, razvrščene so kronološko. Nekaj je ostalo neidentificiranih.

Glavnino predstavlja korespondenca s sestro Gusti Trebše in kasneje z njeno družino (Anton Trebše).

Ohranjena je ena dopisnica, ki jo je Alojzij pisal mami Mariji.

Med ostalimi korespondenti najdemo zanimiva imena, kot so: Fran Ksaver Meško, Virgilij Šček, Josip Križman, Fran Saleški Finžgar, Izidor Cankar, Hubert Leiler, Joško in Ciril Munih, France Bevč, Narte Velikonja in številna druga, med njimi zlasti imena sošolcev in prijateljev iz semenišča in fakultet v Ljubljani, na Dunaju in v Firencah, kjer je študiral.

Posebej bi omenila korespondenco, ki se posredno navezuje na Resa in je iz časa po njegovi smrti. V ta sklop sodi med drugim dopisovanje žene Dine z moževimi sorodniki ter dopisovanje Davorine in Franceta Bevka s Resovo sestro Gusti Trebše.

Zapuščina obsega tudi drugo gradivo: ohranjen je izvod Resove knjižice *Ob Soči*, ki jo je podaril sestri Gusti o Veliki noči leta 1917, ter številni izrezki iz časopisov (nekrologi, življenjepisi, zapisi ob obletnicah smrti A. Resa).

Gradivo je urejeno in popisano, bilo je tudi že uporabljeno pri pisanju biografije o Resu; posamezne fotografije in nekaj korespondence pa je objavil Goriški letnik, Zbornik Goriškega muzeja, št. 23, 1996.